

affecting the spatial transformation, the classification of dynamic problems of coordination, methods and models of development management.

Keywords: large-scale dynamical system model, model of management development in higher education.

Стаття надійшла до редакції 15.05.2012 р.

Прийнято до друку 25.05.2012 р.

УДК 378.091.2 : 004

О. М. Птахіна

УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАТИЗАЦІЄЮ ВНЗ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СТУДЕНТІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ

Постановка проблеми. Базисом глобального процесу інформатизації є інформатизація освіти, яка повинна випереджати інформатизацію інших напрямів суспільної діяльності, оскільки саме тут формуються соціальні, психологічні, загальнокультурні і професійні підвалини для інформатизації суспільства. Це зумовлює необхідність модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема змісту вищої освіти, підготовки до взаємодії в інформаційному середовищі на основі використання інформаційно-телекомунікаційних технологій, що забезпечує підвищення самоосвітньої активності фахівців, професійний розвиток та саморозвиток.

Аналіз останніх досліджень. Особливості використання в процесі підготовки фахівців різного профілю інформаційно-комунікаційних технологій представлено в працях таких дослідників, як Р. Гуревич, Є. Данильчук, Г. Ковальчук, Ю. Машбиць, Н. Морзе, Л. Положенцева, І. Роберт, О. Смілянець, В. Стрельников, Т. Поясок, Н. Чабан, Г. Чаплицька, Г. Чусавитина, О. Філатов, Т. Шепеленко та ін., нині особливо актуалізується необхідність удосконалення навчально-виховного процесу підготовки фахівців на основі інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Мета статті. Проблема управління інформатизацією вищого навчального закладу полягає в створенні, впровадженні та розвитку комп'ютерно-орієнтованого освітнього середовища на основі інформаційних систем, мереж, ресурсів і технологій. Головною метою є підготовка фахівця до діяльності в умовах інформаційного суспільства, комплексна перебудова педагогічного процесу, підвищення його якості та ефективності. Вирішення цього питання сприяє інформатизація вищого навчального закладу.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день Україна, незважаючи на скрутне економічне становище, робить рішучі кроки до влиття в Світовий інформаційний простір, вбачаючи одним з головних

пріоритетів – інформатизацію освіти, як запоруку майбутнього інтелектуального потенціалу нації. Обчислювальна та комунікаційна техніка, телекомунікаційні мережі, бази і банки даних та знань, інформаційні технології (ІТ), система інформаційно-аналітичних центрів різного рівня, виробництво технічних засобів інформатизації, системи науково-дослідних установ та підготовки висококваліфікованих фахівців є складовими національної інформаційної інфраструктури і основними чинниками, що забезпечують економічне піднесення. Як показує досвід інших країн, інформатизація сприяє забезпеченню національних інтересів, поліпшенню керованості економікою, розвитку наукоємних виробництв та високих технологій, зростанню продуктивності праці, вдосконаленню соціально-економічних відносин, збагаченню духовного життя та подальшій демократизації суспільства. Національна інформаційна інфраструктура, створена з урахуванням світових тенденцій і досягнень, сприятиме рівноправній інтеграції України у світове співтовариство.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) поступово, активно і невинно інтегруються в усі сфери діяльності людини і суспільства, стають могутнім каталізатором і визначальним джерелом їх об'єктивного розвитку. Цей процес називають інформатизацією суспільства, а саме суспільство набуває ознак інформаційного.

З інформатизацією пов'язують рішення проблем ефективності державного управління, прискорення темпів науково-технічного прогресу, розвитку наукоємних виробництв і високих технологій, якісного поліпшення системи освіти, зростання продуктивності праці, вдосконалення соціально-економічних відносин, духовного життя, поліпшення життєвого рівня і демократизації суспільного життя. Відбувається осмислення суті нинішньої технологічної трансформації в її взаємодіях з економікою і суспільством, отримані важливі результати в створенні і використанні електронних технологій.

Інформатизація навчальних закладів України сприятиме збагаченню духовного життя учасників навчально-виховного процесу, прискоренню інтеграції України до європейського та світового співтовариства [11, с. 71 –75]. Успіх інформатизації навчального закладу залежить від управління цим процесом. Комп'ютерна (інформаційна) технологія навчання спрямована на досягнення цілей інформатизації навчання на основі застосування комплексу функціонально залежних педагогічних, інформаційних, методологічних, психофізіологічних і ергономічних засобів і методик, створених і організованих на базі технічного й програмного забезпечення електронних обчислювальних машин (ЕОМ).

Здійснюючи інформатизацію освітньої галузі, суспільство і освіта мають в цілому переглянути свої погляди на якість освіти, що надається, визначити основні її сучасні і перспективні складові, а також завдання щодо її досягнення в умовах ІС [6]. Інформатизація освіти може

розглядатися як процес створення розвинутого інформаційно-освітнього середовища з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення ефективності всіх видів діяльності, що здійснюється в системі освіти. Процес інформатизації освіти пов'язаний не тільки з розвитком відповідної матеріально-технічної бази, а й з формуванням і розвитком культури педагогічної праці в умовах нового інформаційно-освітнього середовища.

Застосування в управлінні ВНЗ інформаційних комп'ютерних технологій дасть можливість: підвищити ефективність навчального процесу; зменшити час на виконання поточної роботи; оперативного доступу до інформації стосовно діяльності навчального закладу.

Створення єдиного інформаційного середовища в галузі освіти на основі інформаційної мережі, що охоплює всі ланки системи освіти, заклади, установи й органи управління ними, є одним зі стратегічних завдань інформатизації системи освіти. Водночас інформатизація освітньої галузі є умовою впровадження інформаціологічної моделі розвитку суспільства. Інформаційно-комунікаційні технології управління освітніми процесами – це об'єктивна реальність, зумовлена сучасним етапом розвитку матеріально-технічної бази суспільства [8, с. 41]. Тому інформатизація є одним з важливих напрямів змістової, методологічної та організаційної модернізації системи освіти. Вона спрямована на підвищення якості, доступності й ефективності навчання, наближення до реалій сучасного життя.

За своєю спрямованістю управління інформатизацією вищого навчального закладу є сукупністю інформаційних процесів, що формують інформаційне навчальне середовище ВНЗ з урахуванням ієрархії управління системою освіти, зв'язків окремих ланок навчального процесу, якісно нового рівня розв'язання завдань управління, об'єктивної суті законів управління й можливості прогнозування та регулювання розвитку закладу освіти.

Одним із завдань інформатизації галузі освіти є створення:

- інформаційної освітньої мережі загальноосвітніх навчальних закладів;
- розподілених баз даних і знань;
- системи телекомунікації, що надає змогу приймати обґрунтовані управлінські рішення всіма учасниками навчально-виховного процесу і, зокрема, керівником загальноосвітнього навчального закладу [3, с. 71 – 75].

Метою управління інформатизацією ВНЗ є підвищення ефективності управління закладом освіти та якості освітніх послуг; забезпечення розвитку особистісних якостей підростаючого покоління; розкриття творчого потенціалу викладачів, забезпечення ефективної взаємодії викладачів та студентів, формування інформаційної культури всіх учасників навчально-виховного процесу.

Серед загальних можливостей навчального процесу стосовно

забезпечення ефективної взаємодії студентів та викладачів науковці виділяють такі: педагогічні технології дистанційного навчання, потенціал інформаційно-комунікаційних технологій як засобів взаємодії викладачів та студентів (системи „студент – студент”, „студент – студенти”, „студент – викладач”), формування й розвиток особистості.

Педагогічні технології дистанційного навчання – технології опосередкованого активного спілкування викладачів зі студентами з використанням телекомунікаційного зв'язку і методології індивідуальної роботи студентів із структурованим навчальним матеріалом, представленим в електронному вигляді.

Ефективно використовувати ці технології може лише викладач, який має досвід професійної взаємодії в електронних мережах або закінчив курси дистанційного навчання, що супроводжувалися методами навчання співробітництва.

Ефективна взаємодія студента й викладача в процесі навчання забезпечується за умов:

- установа зворотного зв'язку;
- індивідуальної підтримки викладачем навчальної діяльності кожного студента;
- активної участі студентів в електронних формах спілкування;
- організації спільної діяльності на кожному етапі навчання (особливо на початковому), самостійної роботи, спрямованої на вирішення навчальних професійно орієнтованих комунікаційних та проблемних ситуацій;
- створення партнерських відносин взаємодії, що базуються на співробітництві, відкритості, довірі, особистісній участі, підтримці; постійного консультування (надання викладачем консультацій та додаткових завдань студентам);
- забезпечення систематичного контролю знань студентів;
- урахування стартових знань студентів з метою моделювання індивідуального підходу до педагогічної взаємодії;
- створення „ситуацій успіху” в навчанні (розуміння внутрішнього світу особистості, урахування її емоційного стану, прагнення зрозуміти й допомогти).

Формування мотивації в студентів до навчання за допомогою *інформаційно-телекомунікаційних технологій* ґрунтується на регулятивних психологічних механізмах, які визначають вибірковість активності особистості за критерієм схильності, й виявляють себе таким чином: актуалізація потреби у взаємодії, формування ієрархії цілей і мотивів спілкування в електронному середовищі, усвідомлення можливостей цього середовища для обміну професійно спрямованою інформацією між людьми; прагнення самостійно поглиблювати свої знання та вміння щодо володіння інформаційно-комунікативними

засобами, вдосконалювати навички роботи з інформаційно-комунікативними технологіями, розвивати критичне ставлення до результатів своєї діяльності (адекватна самооцінка) тощо.

На сучасному етапі розвитку програми інформатизації інтенсивне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сферу освіти є національним пріоритетом.

У світовій освітній практиці інформаційно-комунікаційні технології розглядаються як якісно нові засоби поширення та акумулювання знань. При цьому актуальною є проблема їх раціонального використання у навчально-виховному процесі, управлінській діяльності, підвищенні кваліфікації педагогічних працівників та самоосвіті.

Співаковський О. В. вважає, що управління інформатизацією навчальним закладом є невід'ємною складовою інформатизації. Вона істотно впливає на зміст, організаційні форми й методи навчання й управління, спричиняє зміни в діяльності учнів, студентів, учителів, викладачів. адміністративно-управлінської ланки закладу освіти й охоплює всі напрями та сфери їх діяльності. Управління інформатизацією закладом освіти передбачає формування й розвиток інформаційного навчального середовища освітнього закладу на основі впровадження інформаційно-комунікаційних систем і технологій [8, с. 10].

Проблема управління інформатизацією ВНЗ є багаторівневою, складною та інтегрованою. Основними аспектами її розв'язання є:

- педагогічний – розгляд умов, шляхів, засобів, методів і технологій інформатизації, що відповідає поставленій суспільній меті;
- економічний – відображення економічних умов впровадження інформаційно-комунікаційних технологій;
- юридичний – закріплення певним законодавством (державними актами, нормативними документами) правил, норм, стандартів і вимог щодо використання сучасних апаратних і програмних засобів;
- культурологічний – визначення рівнів інформаційної культури в суспільстві та інше.

Підвищити сучасний рівень системи освіти неможливо без формування національного науково-освітнього інформаційного середовища й інтеграції його у світовий інформаційний простір, без створення інформаційної інфраструктури в кожній зі складових ланок системи освіти, без формування й раціонального використання інформаційних ресурсів.

Створення інформаційної мережі закладів освіти розв'язує такі проблеми, як акумуляція, розподіл та споживання інформаційних ресурсів науковими установами та освітніми закладами. Такий підхід забезпечує: створення електронних бібліотек; надання послуг глобальної мережі Інтернет; упровадження методів і засобів телекомунікаційних технологій; використання дистанційних методів навчання [1; 2].

Інформаційна освітня мережа закладів освіти і науки надає

можливість забезпечити: якісно вищий рівень функціонування й розвитку системи освіти в цілому; підвищення рівня доступності та швидкості розповсюдження інформації; особистий контакт з фахівцями та вченими з різних регіонів України й зарубіжжя; отримання доступу до регіональних, українських та зарубіжних навчальних курсів, баз даних, знань, каталогів та фондів бібліотек; застосування телекомунікаційних засобів навчання; доступ до унікальних програмних продуктів; вироблення узгоджених планів і координації діяльності на будь-якому рівні освітянської галузі; доступ до українських і світових центрів інформації; удосконалення технологій управління; оперативне ознайомлення з результатами нових досліджень; участь у міжнародних проектах тощо [4; 5].

На нашу думку управління інформатизацією загальноосвітнього навчального закладу призведе до позитивних результатів тільки за умови встановлення прямих і зворотних зв'язків між системою, яка управляє, й сукупністю об'єктів, якими управляють.

Висновки. Інформатизація освіти є невід'ємною складовою інформатизації суспільства, відображує загальні тенденції глобалізації світових процесів розвитку, виступає як визначальний інформаційний і комунікаційний базис розвитку освіти, гармонійного розвитку особистості і соціально-економічних систем суспільства.

Отже, в сучасних умовах інтенсивного розвитку ІКТ виникає необхідність впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в управлінську діяльність ВНЗ. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в управлінську діяльність та навчально-виховний процес вищих навчальних закладів забезпечить поступовий перехід освіти на новий, якісний рівень. Нові інформаційні технології позитивно впливають на всі компоненти системи навчання: мету, зміст, методи та організаційні форми навчання, засоби навчання, що дозволяє вирішувати складні актуальні завдання педагогіки для забезпечення розвитку інтелектуального, творчого потенціалу, аналітичного мислення та самостійності педагогічних працівників.

Список використаної літератури

- 1. Аверьянов Л. Я.** Современные проблемы Интернет – обучения / Л. Я. Аверьянов, А. В. Рунов // Информатика и образование. – 2003. – № 5. – С. 70 – 75.
- 2. Андреев А. А.** Введение в Интернет-образование : учеб. пособие / А. А. Андреев. – М. : Логос, 2003. – 73 с.
- 3. Вайсман О. А.** Создание службы информатизации в школе / О. А. Вайсман, Н. Л. Демкина // Справочник руководителя образовательного учреждения. – 2005. – № 9. – С. 71 – 75
- 4. Захарова И. Г.** Информационные технологии в образовании : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / И. Г. Захарова. – М. : Изд. центр „Академия”, 2003. – 192 с.
- 5. Калініна Л. М.** Система інформаційного забезпечення управління загальноосвітнім навчальним

зкладом : монографія. – К. : Айлант, 2005. – 275 с. **6. Постанова** Кабінету Міністрів України від 07.12.2005 р. № 1153 «Про затвердження Державної програми „Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці” на 2006-2010». **7. Поясок Т. Б.** Система застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх економістів: монографія / Тамара Борисівна Поясок. – Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2009. – 348 с. **8. Співаковський О. В.** Теорія і практика використання інформаційних технологій у процесі підготовки студентів математичних спеціальностей : монографія / О. В. Співаковський. – Херсон : Айлант, 2003. – 249 с. **9. Фатурова В. М.** Інтернет-середовище як фактор психологічного розвитку комунікативного потенціалу особистості : дис. ... канд. психол. наук. – 19.00.07. – Київ, 2004. – 213 с.

Птахіна О. М. Управління інформатизацією ВНЗ для забезпечення ефективної взаємодії студентів та викладачів

В статті визначено, що управління інформатизацією вищих навчальних закладів України сприятиме збагаченню духовного життя учасників навчально-виховного процесу, прискоренню інтеграції України до європейського та світового співтовариства. Взаємодію в електронному середовищі розуміємо як спільну діяльність суб'єктів освітнього процесу, що передбачає взаємообмін професійною інформацією засобами комунікації.

Ключові слова: управління інформатизацією, інформаційно-комунікативних технологій.

Птахина О. Н. Управление информатизацией ВУЗа для обеспечения эффективного взаимодействия студентов и преподавателей

В статье определено, что управление информатизацией высших учебных заведений Украины будет способствовать обогащению духовной жизни участников учебно-воспитательного процесса, ускорению интеграции Украины в европейское та мировое сообщество. Взаимодействие в электронной среде понимаем как общую деятельность субъектов образовательного процесса, которое предполагает взаимообмен профессиональной информацией с помощью коммуникаций.

Ключевые слова: управление информатизацией, информационно – коммуникативные технологии.

Ptakhina O. The management of university computerization to ensure effective interaction between students and teachers

In the article stipulates that the management informatization of higher education in Ukraine will contribute to enrich the spiritual life of the participants in the educational process, speed up Ukraine's integration into Europe is the world community. The interaction in the electronic surrounding,

especially with the professional direction, is necessary as general activity with communication.

Keywords: management of computerization, information-communication technologies.

Стаття надійшла до редакції 14.05.2012 р.

Прийнято до друку 25.05.2012 р.

УДК 378.09 : 37.013

О. О. Смагіна

УЯВЛЕННЯ НАУКОВЦІВ ПРО УНІВЕРСИТЕТСЬКУ КАФЕДРУ ТА ПРОБЛЕМИ ЇЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Актуальність проблеми. Науковці та освітяни-практики відзначають необхідність удосконалення діяльності кафедр з метою активізувати реформаційні процеси вищої освіти, спрямовані на досягнення рівня світових стандартів, без чого неможливе повноцінне входження України в світовий освітній простір у контексті Болонського процесу. Але, навіть в період розвитку інформаційних технологій деякі функції кафедри виконуються не завжди раціонально. Здійснюються активні пошуки засобів модернізації системи діяльності університетської кафедри.

Мета статті – систематизувати результати досліджень останніх років, присвячених особливостям діяльності університетської кафедри. Для досягнення цієї мети ми проаналізували чинні нормативні положення, що регламентують діяльність кафедр, а саме типові положення про кафедру ВНЗ, Статут університету та нормативні документи Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, та наукові роботи, присвячені пошуку шляхів удосконалення діяльності кафедри.

Згідно з типовим статутом університету кафедра є ключовим структурним підрозділом сучасного вищого навчального закладу. Відповідно до типового положення про кафедру можна дати таке визначення: „кафедра – основний навчально-науковий підрозділ, що здійснює навчальну, методичну і науково-дослідну роботу з однієї або кількох споріднених дисциплін, виховну роботу серед студентів, а також підготовку науково-педагогічних кадрів, підвищення кваліфікації фахівців” [7].

Аналіз літератури дозволяє виділити такі основні функції:

- навчальна;
- методична;
- науково-дослідна;
- виховна робота серед студентів;